

MAGNUS HENREKSON

Född 1958 och uppväxt utanför Vadstena i Östergötland. Professor i nationalekonomi och sedan 2005 vd för Institutet för Näringslivsforskning. Magnus Henrekson disputerade vid Handelshögskolan i Göteborg 1990 och har bland annat forskat om offentlig sektors tillväxt, men med tiden kom hans forskning att mer handla om entreprenörskap. Vid millenniumskiftet tillträdde han en forskartjänst vid Handelshögskolan i Stockholm och blev 2001 innehavare av Jacob Wallenbergs forskningsprofessur fram till 2009.

MAGNUS HENREKSONS DOM ÖVER REGERINGENS SENA AGERANDE ÄR HÅRD

”POLITIKERNA BEGRIPER INTE FÖRETAGANDE”

Magnus Henrekson är vd för Institutet för Näringslivsforskning och en av Sveriges mest stridbara nationalekonomer. Han menar att regeringen inte förstår betydelsen av rätt kapitalbeskattning för tjänstesektorn:

– 3:12-reglerna har bidragit till att ge Sverige en enorm jobbtillväxt. Det borde framkomma oftare i debatten, säger han.

Text: Mats Lundström Foto: Magnus Glans

Mitt under samtalet med Magnus Henrekson kom en nyhetsflash om regeringens åttonde krispaket sedan rädslan för coronasmitta drabbat ekonomin på allvar i slutet av mars. Paketet innehöll höjd a-kassa och slopad karensdag. Sedan dess har ytterligare en rad åtgärder sjösatts varav många spätt på förvirringen kring regering och myndigheters förståelse för näringslivet.

Magnus Henrekson har via en lång akademisk karriär blivit en kraftfull advokat för företagande och entreprenörskap. Han har också i samband med coronakrisen kritiserat regeringens långsamma agerande hårt. Samtalet genomfördes på Magnus Henreksons arbetsrum i centrala Stockholm i början av maj.

Christian Ekström (CE): Vi ska prata en hel del om hur näringslivet ska kunna klara av coronakrisen, men jag vill inleda med att fråga hur viktiga de starka svenska statsfinanserna är i en kris av den här magnituden?

Magnus Henrekson (MH): Om krisen bara varar sex månader kommer Sverige att komma ut ur detta utan en för stor statsskuld. Vi klarar lätt av 70 procents statlig skuldsättning av BNP, men om vi med återregleringar undergräver arbetslinjen och inte genomför andra struktur-reformer för att förbättra ekonomins och statens funktionssätt tappar vi det som skulle kunna vara en viktig fördel jämfört med andra länder. Krisen kommer dock att försvaga kommuner och regioner kraftigt eftersom de lever på att få in en viss andel av lönesumman

→ i skatt. Faller de intäkterna för mycket samtidigt som bidragsutbetalningarna ökar blir det bekymmer.

CE: Hur recenserar du regeringens hantering av de ekonomiska konsekvenserna av krisen?

MH: Underskattning och brist på förståelse för företagande. En tidig indikator på att regering och riksbank inte begrep var tillgängliggörandet av 500 miljarder kronor i krislån. Detta kallades felaktigt för företagsakut, där staten garanterade 70 procent av lånesumman medan affärsbankerna skulle stå för resten. Lån hjälper inte företag som inte vet när krisen är över. Det visade sig också när det fram till början av maj bara använts 200 miljoner kronor, det vill säga nästan ingenting.

CE: Det är uppenbart att finansminister Magdalena Andersson (S) och finansmarknadsminister Per Bolund (MP) inte förstått vad företagande innebär. Men även Ulf Kristerssons (M) uttalande om staten som försäkringsbolag är märkligt. Man agerar ju inte nu för att hjälpa företagen utan för att ekonomin inte ska gå åt skogen för oss alla.

MH: Vid orkankatastrofen Katrina i New Orleans 2005 så var det ingen som sa otur för er att ni inte hade försäkringar eller att försäkringsbolagen inte ville betala. Vid en naturkatastrof blir det ett nationellt intresse att produktionssystemet inte går under. Det är så vi ska se det, men då måste man våga säga att det handlar om ett hotat allmänintresse som ingen kunde förutse.

CE: Hur ser du på oppositionens agerande i stort, till exempel när det gäller frågan om aktieutdelningar och koncernbidrag kontra statligt stöd?

Vid en naturkatastrof blir det ett nationellt intresse att produktionssystemet inte går under.

MH: Det var en förlorad strid redan i början av maj eftersom debatten blev moraliserande. Ur ekonomisk synvinkel skulle man kunna hävda att utdelning bygger på vinster som gjordes förra året vilket inte berör den uppkomna situationen. På samma sätt går det att hävda att företag som delar ut, omfördelar pengar till andra företag som växer bättre. Men å andra sidan vet företagen inte hur de drabbas av den här krisen. Kommer allt igång snabbt får väl företagen i stället ha extrautdelningar nästa år.

CE: Du var inte heller imponerad av Per Bolunds uttalande om att företagarna borde skaffa sig marginaler?

MH: Det visar bara att han inte förstår. Tjänsteföretag jobbar med marginaler på 4–10 procent på en årsomsättning. Med fyra procent marginal så tar det 25 år att skapa en buffert av den storlek Bolund tänker sig, samtidigt som det faller på sin egen orimlighet att låta överskottet ligga kvar så länge.

CE: Hur mycket är förlorat på grund av regeringens saktfärdighet?

MH: Många företag har gått i konkurs eller är inne i rekonstruktion så en hel del är redan förlorat. Då ska man minnas att processen att bygga företag tar tid. Dessutom är det en liten del av befolkningen som har förmåga och motivation att göra det. Företagare är bara ett medel för att entreprenörer måste man vara rädd om. Nu slås en del av dem ut. Frågan är om vi har råd med det.

CE: Tjänstesektorns tillväxt började på allvar redan efter 1990-talskrisen och man kan då tycka att det är märkligt att man inte förstått sektorns jobbskapande betydelse då det ändå gått mer än 25 år.

MH: Vår regering lever kvar i att värdena i allt väsentligt skapas i tillverkande exportindustri. De tror att exporten är viktigare än försäljning inom landet, men det vi faktiskt lever på är arbetsspecialisering och exporten är bara ett medel för att kunna importera saker i stället för att tillverka allting själva. Grundsynen är att varuproduktionen är privat sektor och tjänsteproduktionen en mer eller mindre offentlig verksamhet, vilken högtidligt kallas för "välfärden". Men tjänstesektorn är i dag minst lika viktig som exportindustrin. I det sammanhanget tycker jag inte att det har framkommit ordentligt att 3:12-regelverket med en rimlig kapitalbeskattning gjort att tjänstesektorn växt radikalt. Reglerna har bidragit till att Sverige gått från 3,9 miljoner jobb 1993 till 5,1 miljoner innan krisen slog till och visar att fler faktiskt velat bli arbetsgivare och därmed få många andra i arbete.

CE: Att återupprätta arbetslinjen borde vara en nödvändig strukturåtgärd?

MH: Ja, då är det djupt oroande att man använder den här krisen för att ytterligare minska lönsam-

Magnus Henrekson har i sin forskning också intresserat sig för den svenska skolans kräftgång. "Problemet är inte resurser eller bemanning. Problemet ligger i skolans kunskapssyn. Svenska skola behöver en återgång till adekvat pedagogik med systematisk inläring."

Borgerliga opinionsbildare förstår inte att det i dag är lägre debattnivå än förr, något som gynnar bestående maktintressen, menar Magnus Henrekson: "Många säger att tänk om vi hade haft en Curt Nicolin som ordförande för Svenskt Näringsliv, en som vågar tala klarspråk. Men nej, Nicolin hade inte kunnat bli ordförande i dag för det är så mycket lägre i tak i debatten." (Curt Nicolin var en färgstark företagsledare och ordförande för föregångaren till Svenskt Näringsliv, Svenska Arbetsgivareföreningen 1976-1984.)

heten i att arbeta. I Sverige finns det två miljoner utrikesfödda och en fortsatt invandring på minst 80 000 personer per år utan att det finns absorptionsförmåga på arbetsmarknaden. I stället höjs pensionerna, man gör det lättare att få a-kassa som också görs mer förmånlig, tar bort karensdagarna samtidigt som det inte längre behövs läkarintyg för att få sjukersättning, ens efter två veckor. Med tanke på de höga politiska kostnader som krävts för att införa begränsningar i de arbetsrelaterade försäkringarna och skapa arbetslinjen så kommer resultatet troligen bli att vi efter krisen kommer ut med en massarbetslöshet som vi kommer att få leva med under många år och med stora politiska konvulsioner som följd.

CE: En annan viktig strukturfråga, som du också studerat närmare, är att förbättra skolan.

MH: Ska alla ges en chans måste vi bort från dagens kravlösa skola. Det är de elever med sämst förutsättningar som drabbas värst när skolan inte är fokuserad på lärande och saknar läro- och

3:12-reglerna har bidragit till att Sverige gått från 3,9 miljoner jobb 1993 till 5,1 miljoner innan krisen.

kursplaner med ett väldefinierat kunskapsinnehåll. Vi behöver gå tillbaka till en lärarledd undervisning med fokus på kunskap.

CE: Avslutningsvis en utblick till EU där det pratas om att inrätta fonder för att dela risken via unionen i spåren av coronakrisen. Men ska EU låta Sydeuropa låna på tyskarnas kreditvärdighet och vem betalar i slutändan?

MH: Med noll i ränta så kan man ha hur stor statskskuld som helst. Italiens statskskuld kan snart uppgå till orimligt höga 200 procent av BNP. Räntorna kan därför inte stiga eftersom skuldsättningen är för hög. Det gör att räntevapnet inte fungerar längre. Vem ska då betala? Det troliga är att EU:s pensionssparare får stå för notan genom att deras förvaltare via regelverk tvingas köpa enorma mängder med krisobligationer som ges ut. De dåliga investeringarna kommer att skapa ett framtida missnöje med pensionerna, men då har det gått ett antal år och korten är bortblandade. ■